

Kutatóegyetemi minimum a grammatikaoktatásról a magyartanárképzésben

Az alábbi nyilatkozatot *A kutatóegyetemi¹ grammatikaoktatásról a magyartanárképzésben* című kerekasztal-beszélgetés résztvevői fogalmazták meg 2024. november 8-án, az *Új nézőpontok a magyar nyelv leírásában 10. Grammatikai kutatások és alkalmazások* című konferencia keretében.

A kutatóegyetemek elkötelezettek az innovációért, a tudományos eredmények létrehozásáért, megosztásáért, felelősséget vállalnak és kifejtik álláspontjukat a magyartanárképzés, közvetve és (a gyakorlóiskolákon keresztül) közvetlenül is a közoktatásbeli anyanyelvi nevelés vonatkozásában. A felsőoktatási törvény szellemének megfelelően megalapozottan számítanak arra, hogy a magyar felsőoktatás ügyében minden szintéren, minden szereplő figyelembe veszi állásfoglalásukat és szakmai véleményüket.

1. A tárgytudományos minimum a tanári kompetenciák és módszertanok vonatkozásában

A felsőoktatás – ahogy a jól működő iskola is – tudáslétrehozó intézmény. A tanárnak magas szintű tárgytudományos és tantárgy-pedagógiai ismeretekkel kell rendelkeznie ahhoz, hogy

- az anyanyelvi nevelés színterein kreatívan tudja kezelni a tanítási-tanulási folyamatot, helyzeteket;
- a diákok anyanyelvi tapasztalataira támaszkodva használatalapúan tudjon közelíteni a nyelvről való tudáshoz, a nyelvi interakció megértéséhez, továbbá
- eszközöket tudjon felkínálni a diákok számára saját és mások nyelvi tevékenységének a megértéséhez annak érdekében, hogy képesek legyenek ahhoz viszonyulni;
- fejleszteni tudja a metakogníciót, ami szükséges ahhoz, hogy a diákok alkalmazható tudásra tegyenek szert (ne véges ismereteket, taxonómiát sajátítsanak el).

Ezért a felsőoktatási grammatikatanításnak is tudáslétrehozónak (tehát kreatívnak és nem replikálónak vagy korlátozott mértékben alterálónak) kell lennie. Tárgytudományos tartalmait nem lehet a közoktatási szabályozásban körülhatárolt ismeretanyaghoz rögzíteni, módszertanának kutatásra, tudományos kérdések megfogalmazására és megválaszolására, problémák megoldására kell felkészítenie.

A felsőoktatás a tanárszakos hallgatóval szemben ne csak követelményeket állítson, hanem építse föl a tanításban való tanári otthonosságot, és ettől elválaszthatatlanul a diákok remélt otthonosságát. Az iskolai oktatás a legfontosabb ismereteket nyissa meg a kíváncsiság, a további kreatív megismerés előtt, érvényre juttatva azt, hogy – a teljesítményelv megtartásával – a tudás gyarapítása öröm, és a nyelv legsajátabb humán részünk.

2. A kutatóegyetemek szerepe a grammatikatanítással összefüggő döntéshozatali folyamatokban

---

¹„A »kutatóegyetem« jelentős hazai és nemzetközi kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenységet végez, amelynek eredményét az oktatásba közvetíti, a tehetséggondozást a képzés minden szintjén kiemelt feladatként végzi, kiemelkedő teljesítményt nyújt a doktori képzés területén, valamint mind a kutatás, mind a képzés területén széles körű nemzetközi együttműködéssel rendelkezik, továbbá országos, illetve regionális vezető szerepet lát el.” (A felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény 5. § (6))

A tanárképzésben, ezen belül a magyartanárképzésben és a közoktatásban (ezen belül az anyanyelvi nevelésben) olyan változások történtek a közelmúltban (pl. NAT, érettségi, tanárképzés területeken), amelyekkel kapcsolatban a kutatóegyetemek nem vagy csak korlátozottan tudták szakmai szempontjaikat tudományos-szakmai súlyuknak megfelelően képviselni és érvényesíteni.

A kutatóegyetemi minimum része, hogy olyan képzések átalakításával kapcsolatban, amelyekben a kutatóegyetemek is érintettek, ezen intézmények arányos képviselete szükséges a kidolgozási és egyeztetési folyamat során azért, hogy érvényesíteni tudják a felsőoktatásról szóló törvényben rögzített vezető szerepüket.

3. Realitás és Optimum

A nyilatkozat a magyartanárképzés területén az egyetemek és gyakorlóiskoláik, valamint a szakmai szervezetek együttműködését kezdeményezi a tényleges helyzet feltárásában (Realitás) és az Optimum kialakításában azzal a céllal, hogy konszenzusos irányt lehessen kijelölni a magyartanárképzést szabályozás útján alakító döntéshozók számára. Az aláírók jelzik a nyitottságukat a *Realitás és Optimum* kidolgozásában való részvételre is.

A nyilatkozat aláírói tanszékük/intézetük szakmai közösségét képviselve:

Dobi Edit egyetemi docens (Debreceni Tudományegyetem)

Kugler Nóra egyetemi docens (Eötvös Loránd Tudományegyetem)

Schirm Anita egyetemi docens (Szegedi Tudományegyetem)

Tolcsvai Nagy Gábor MHAS, professor emeritus (Eötvös Loránd Tudományegyetem)

Viszket Anita egyetemi adjunktus (Pécsi Tudományegyetem)

A Realitás és Optimum kidolgozásához a realitas.es.optimum@gmail.com címre küldött levéllel tudnak csatlakozni.